

■■■■ commentaar

Straat op voor Fries

Vreemde ogen dwingen. Als dit gezegd in een isolationistisch politiek klimaat nog haar oude zeggingskracht heeft, is er vooral voor politiek Den Haag wat leeswerk te doen.

Deze week verschijnt het periodieke oordeel van de Raad van Europa over de Nederlandse naleving van het Europees Handvest inzake Regionale en Minderheidstalen. Experts uit de 24 andere EHRM-landen hebben bekeken of het Fries de ont-plooiingskansen krijgt die de regering ons en de rest van Europa heeft beloofd.

De inspectie hoort om de drie jaar te gebeuren. Maar doordat Nederland elke keer z'n huiswerk meer dan een jaar te laat inlevert, loopt de cyclus intussen vier jaar achter. In 2008 en 2012 waren de recensies zeer kritisch. Vooral op het vlak van onderwijs en media gaf de Raad van Europa Den Haag toen onderuit de zak.

Actie om tandeloos Handvest te schragen

Dit staat nu weer te gebeuren. Minister Ronald Plasterk kreeg deze zomer de concept-aanbevelingen al onder ogen. In een brief aan de Tweede Kamer pikte hij er een krentje uit. De experts vinden dat het rijk Omrop Fryslân moet ontzien bij een wettelijke fusie van de regionale omroepen.

Plasterk schrijft droogweg dat deze fusie is opgeschort. Een potje voor frictiekosten zou voor de Omrop moeten volstaan

om het Fries tegen bezuinigingen te beschermen. Dat is wel lekker makkelijk.

Het is in lijn met de afhoudendheid die de minister en zijn voorgangers aan de dag leggen als het om behartiging van de positie van Fries in de media gaat.

De grootste bedreiging voor het Fries ligt in de snelle verslonzing van de omgangstaal, die in de hand wordt gewerkt door ontoereikend onderwijs. Het Handvest zou dit moeten voorkomen. De Raad van Europa zal er dus weer scherp over zijn, maar het EHRM bevat geen strafbepalingen.

Den Haag laat Friesland er het liefst zelf mee redden. Het provinciebestuur moet daarom de rug rechten. Serieuze leerdoelen moeten de leemte op afzienbare termijn helemaal wegwerken. Daar hoort ook voldoende taalbeheersing bij van de leerkrachten en terughoudendheid bij het verlenen van ontheffingen.

Over een week is er in Leeuwarden een manifestatie voor dit doel, georganiseerd door het comité *Sis tsiis*. Zo'n demonstratieve optocht is geen luxe.

Wie zijn taal niet leert lezen en schrijven wordt iets fundamenteels onthouden – in wezen een mensenrecht. In dit geval is het een gevolg van wanprestatie van de overheid. Dat nodigt uit tot buitenparlementaire actie.

Hierbij is het zaak de rekening voor puik Fries onderwijs neer te leggen waar zij hoort – bij de rijksoverheid, die de leerplicht handhaaft maar intussen het Fries schoudert.

WILLEM BOSMA